

Engelli Çocuk Sahibi Babaların Akademik Görünürlüğü: VOSviewer ile Bibliyometrik Analiz

Burak ACAR¹

Öz

Bu çalışma, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan akademik yayınları bibliyometrik bir çerçevede inceleyerek, bu alandaki araştırma eğilimlerini, yazar, dergi, kurum ve ülke analizleri ile birlikte bilimsel iş birliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma, Web of Science (WoS) veri tabanında indekslenen 253 akademik yayının bibliyometrik analiz yöntemiyle değerlendirilmesine dayanmaktadır. VOSviewer yazılımı kullanılarak performans analizi ve haritalama teknikleri uygulanmıştır. Yayınların yarısından fazlasının rehabilitasyon ve özel eğitim kategorisinde yoğunlaşması, engelli çocuk sahip babaların akademik literatürde daha çok çocuklarının dış destek gerektiren bakım süreçleri ve eğitim hizmetleriyle olan ilişkileri üzerinden ele alındığını göstermektedir. ABD, İngiltere, Kanada ve Avustralya'daki üniversiteler ve yazarların, yayın ve bağlantı gücü sıralamasında ilk sıralarda bulunarak akademik etki açısından belirgin bir üstünlüğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte akademik çalışmaların 158 farklı dergide yayınlanmış olması araştırma konusunun çok disiplinli bir yapıya sahip olduğu ve farklı akademik alanlar tarafından ele alındığını göstermektedir. Yayın sayısı açısından öne çıkan araştırmacı sayısının oldukça sınırlı olduğu ve yazarlar arasında güçlü bilimsel ağların oluşmadığı anlaşılmıştır. Sonuç olarak, babalık gibi karmaşık ve çok boyutlu bir konunun nicel boyutta ele alınması, akademik ilginin ve bilimsel iş birliklerinin artırılmasına, özgün araştırma alanlarının keşfedilmesine ve bu alandaki teorik ve metodolojik çerçevenin daha da geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Baba, Engelli Çocuk Sahibi, Engelli, Bibliyometri, Web of Science*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Tokat/Türkiye, ORCID: 0000-0003-4765-3319, e-posta: burak.acar@gop.edu.tr

The Academic Visibility of Fathers of Children with Disabilities: A Bibliometric Analysis Using VOSviewer

Burak ACAR¹

ABSTRACT

This study examines academic publications on fathers of children with disabilities through a bibliometric framework, identifying research trends, key authors, journals, institutions, countries, and scientific collaborations. A bibliometric analysis was conducted on 253 publications indexed in the Web of Science (WoS) using VOSviewer software, applying performance analysis and science mapping techniques. Findings indicate that over half of the publications are concentrated in rehabilitation and special education, suggesting that fathers are primarily studied in relation to their children's care needs and engagement with educational services. Universities and researchers from the USA, UK, Canada, and Australia exhibit strong academic influence, ranking highest in terms of publication output and link strength. The presence of 158 different journals highlights the multidisciplinary nature of this research area. However, the number of leading researchers remains limited, and strong collaborative networks among authors have not yet developed. In conclusion, applying a quantitative approach to a complex topic such as fatherhood can enhance academic interest, foster collaborations, and contribute to the advancement of theoretical and methodological frameworks in the field.

Keywords: *Father, Children with Disabilities, Disabled, Bibliometrics, Web of Science*

¹ Asst. Prof. Dr. Tokat Gaziosmanpaşa University, Faculty of Health Sciences, Tokat/Türkiye, ORCID: 0000-0003-4765-3319, e-mail: burak.acar@gop.edu.tr

1. Giriş

Aile sağlığı, bireylerin fiziksel ve psikososyal iyilik hallerinin ötesinde, aile üyeleri arasındaki etkileşimleri, ilişkisel dinamikleri ve ailenin çevresiyle olan bağlantılarını kapsayan bütüncül bir yapı olarak ele alınmalıdır. Ailenin sağlıklı işleyişi, yalnızca bireysel sağlık durumlarından bağımsız bir olgu değildir; aksine, aile içindeki roller, iletişim biçimleri, problem çözme yetileri ve sosyal destek mekanizmaları ile şekillenen dinamik bir süreçtir (Harmon Hanson vd., 2005). Bu bağlamda, aile sağlığını sürdürebilmek, değişim ve istikrar arasındaki dengeyi sağlayabilme kapasitesine bağlıdır. Aileler, yaşam döngüleri boyunca çeşitli geçiş dönemleri ve krizlerle karşılaşabilirler. Yeni bir aile üyesinin doğumu, çocukların büyümesi, ebeveynlerin yaşlanması, ekonomik dalgalanmalar veya beklenmedik sağlık sorunları gibi faktörler, ailenin uyum mekanizmalarını sınavan unsurlar arasında yer alır. Sağlıklı bir aile yapısının korunabilmesi için, bu değişimlere açık iletişim, dayanışma ve esneklik yoluyla uyum sağlayabilmesi beklenmektedir (Wright ve Leahey, 2009). Aile yaşam döngüsü içinde çocuk faktörünün önemi düşünüldüğünde, engelli bir çocuk sahibi olmak, ebeveynlerin ve diğer aile bireylerinin ilişkilerini, rollerini, yaşam beklentilerini ve gelecek planlarını doğrudan etkileyen önemli bir stres unsurudur (Friedrich vd., 1987). Engelli bir çocukla yaşam, ailenin istikrar ve değişim dengesini sürekli olarak yeniden değerlendirmesini gerektirir. Aileler, engelli bir çocuk sahibi olduktan sonra hem büyüme ve gelişim süreçlerini hem de mevcut rollerini ve sorumluluklarını gözden geçirmek durumunda kalırlar. Ebeveynler arasında bakım sorumluluklarının paylaşımı ve duygusal destek sistemlerinin nasıl işlediği bu süreçten etkilenir. Bu nedenle, aile üyelerinden birinde ortaya çıkan farklı bir ihtiyaç, tüm aile sistemini etkileyerek yeniden yapılanma gerekliliğini ortaya çıkarır (Wright ve Leahey, 2009). Bu alt sistemler genellikle ebeveyn alt sistemi, eş alt sistemi, kardeş alt sistemi ve geniş aile alt sistemi gibi kategorilere ayrılır. Aile sağlığının sürdürülebilmesi, bu alt sistemler arasındaki etkileşimin dengeli ve uyumlu olmasıyla doğrudan ilişkilidir (Aysan ve Özben, 2007).

Engelli bir çocuk sahibi olmak, ebeveynler için yoğun bir bakım yükü, ekonomik zorluklar ve sosyal destek eksikliği gibi stres faktörlerini beraberinde getirerek eşler arası evlilik uyumu ve memnuniyetini olumsuz etkileyebilir. Çocuğun artan ihtiyaçları nedeniyle ebeveynlerin zaman ve enerjileri büyük ölçüde bakım süreçlerine yönelirken, çiftler arasındaki duygusal bağ ve iletişim zayıflayabilir. Özellikle düşük eş desteği, ebeveynler arasında çatışmaları artırarak evlilik doyumunun azalmasına yol açmaktadır (Çağ ve Yıldırım, 2013). Yine klinik süreçler nedeniyle eşler birbirlerine yeterli vakit ayıramaz ve duygusal destekten yoksun kalabilirler (Lewis vd., 2010). Zamanla, bu uzaklaşma ilişkide gerginlikleri artırarak evlilik doyumunu etkileyebilmektedir (Bonsall, 2020; Özkan, 2020). Bununla birlikte engelli çocuk sahibi ailelerin bakım veya bakım verene sosyal destek beklentileri kimi aileler tarafından karşılanabilirken kimi aileler için önemli bir gerilim alanı haline dönüşebilmektedir (White ve Hasting, 2004; Ha vd., 2011). Sonuç olarak, engelli bir çocuk sahibi olmak, aile içindeki rol dağılımı ve sorumlulukların yeniden yapılandırılmasını gerektiren bir dönüşüm sürecini beraberinde getirmekte ve bu değişime uyum sağlama sürecinde çeşitli gerilimlere yol açabilmektedir. Daha geniş bir çerçevede değerlendirildiğinde ise, engelli çocuk sahibi ailelerin yalnızca

iç dinamikleri değil, aynı zamanda finansal, kültürel, sosyal ve psikolojik boyutları kapsayan çok yönlü etkilerle çevreleriyle olan etkileşimlerinin de yeniden şekillendiği görülmektedir. Yukarıda bahsedilen etkileşim, dönüşüm ve değişimleri engelli çocuk sahibi ailelerin deneyimleri üzerinden ele alan mevcut çalışmalar incelendiğinde sıklıkla genel aile deneyimlerine veya anneler üzerine yoğunlaşan bir araştırma odağı olduğu görülmektedir. Mevcut akademik çalışmaların engelli çocuğun bakımı ve günlük ihtiyaçlarının büyük ölçüde anneler tarafından üstlenildiği varsayımıyla, annelerin yaşadığı stres, tükenmişlik, depresyon ve ebeveynlik deneyimleri detaylı bir şekilde ele alınmaktadır (Seligman ve Darling, 2007). Ancak, babaların bu süreçteki deneyimleri, duygusal tepkileri ve aile içindeki rolleri üzerine yapılan araştırmalar oldukça sınırlıdır (Carpenter ve Towers, 2008). Oysa aile sisteminin bir bütün olarak ele alınması gerekliliği, babaların da engelli çocuk sahibi olmanın getirdiği psikososyal ve ekonomik etkileri nasıl deneyimlediğinin anlaşılmasını zorunlu kılmaktadır. Engelli bir çocuk sahibi olmak babaların ebeveynlik rollerini nasıl algıladıkları, aile içindeki konumlarını nasıl yeniden inşa ettikleri ve bu süreçte hangi zorluklarla karşılaştıkları konusunda özel bir araştırma alanı gerektirmektedir. Babaların evlilik ilişkileri üzerindeki etkisi, eş desteği ile ilgili deneyimleri, çocuklarıyla kurdukları bağ ve bu süreçte yaşadıkları psikososyal dönüşümler yeterince incelenmemiştir. Dahası, babaların bu süreçte karşılaştıkları bireysel ve toplumsal engellerin, onların ebeveynlik rollerini nasıl şekillendirdiği konusunda da sınırlı bilgi bulunmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte babaların karşılaştıkları zorluklar, başa çıkma stratejileri ve sosyal destek mekanizmalarına erişimleri konusunda yapılan akademik çalışmalar sınırlıdır. Web of Science gibi uluslararası indekslerde yayınlanan makaleler üzerinden yapılan sistematik analizler, bu alandaki bilimsel eğilimleri, araştırma boşluklarını ve metodolojik yaklaşımları belirlemek açısından büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan uluslararası akademik araştırmaları bibliyometrik bir analiz çerçevesinde değerlendirmek, bu alandaki bilimsel gelişmeleri anlamlandırmak ve gelecekteki araştırmalara yön vermek açısından değerli bir katkı sağlayacaktır. Böyle bir analiz, hangi temaların öne çıktığını, hangi metodolojik yaklaşımların benimsendiğini ve hangi kavramsal çerçevelerin kullanıldığını sistematik olarak ortaya koyarak, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan çalışmaların genel eğilimlerini belirleme fırsatı sunacaktır. Bu çalışmanın bulgularının, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılacak yeni akademik araştırmalara yön vermesi, sosyal hizmet, psikoloji, eğitim ve aile çalışmaları gibi alanlarda daha kapsamlı ve kapsayıcı yaklaşımlar geliştirilmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

2. Yöntem

Bibliyometrik analiz, büyük ölçekli verileri özetleyerek, araştırma alanında hangi konuların öne çıktığını, hangi yazarların ve kurumların bu alanda etkili olduğunu ve atıf ağları üzerinden akademik etkilerin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır (Thanuskodi, 2010). Scopus ve Web of Science gibi bilimsel veri tabanlarının, geniş ölçekli bibliyometrik verilerin elde edilmesini daha erişilebilir hale getirmesi ve Gephi, Leximancer, VOSviewer gibi bibliyometrik analiz yazılımlarının bu verileri pratik bir şekilde işleyebilmesi, son yıllarda bibliyometrik analiz yöntemine yönelik akademik ilgiyi önemli ölçüde artırmıştır (Donthu vd., 2021, s.286). Bibliyometrik analiz ile, hem nicel (değerlendirme ve

yorumlama) hem de nitel (sadece yorumlama) yaklaşımlar kullanılarak araştırma alanındaki dinamiklerin daha nesnel bir şekilde anlaşılması, belirli bir kavramın kökenleri ve mevcut öneminin belirlenmesi, bilgi boşluklarını keşfetmeyi ve yeni fikirlerin üretilmesini teşvik etmeyi hedeflenmektedir (Shah vd., 2020, s.1023). Dolayısıyla bu çalışmada, engelli çocuk sahibi babalar konusundaki akademik literatürü geniş bir perspektiften değerlendirebilmek ve alandaki entelektüel yapıyı, eğilimleri ve akademik etkileri sistematik bir şekilde analiz edebilmek için bibliyometrik analiz yöntemi tercih edilmiştir.

2.1. Veri Kaynağı ve Araştırma Süreci

Yüksek etkili hakemli dergilerde yayımlanan çalışmalarını indekslemesi, çok disiplinli bir akademik yayın ağı sunması ve atıf verilerini düzenli olarak güncelleyerek bilimsel iletişimi ile akademik etkileri analiz etme imkânı sağlaması, Web of Science'ı öne çıkaran temel niteliklerdendir. Bu veri tabanı, akademik dünyada en çok referans gösterilen ve prestijli yayınların tarandığı bir kaynak olmasının yanı sıra çok sayıda dergi ve makaleyi içeren dinamik bir yapıya sahiptir. Bilimsel doğruluk ve güvenilirlik açısından bu özellikler, çalışmanın geniş bir perspektiften ele alınmasına olanak tanımaktadır. Ayrıca, bilimsel etki faktörü yüksek yayınların araştırma örnekleme dahil edilebilmesi ve alanlardaki en güncel, kapsamlı bilgilere erişim imkânı sunması nedenleriyle veri kaynağı olarak Web of Science tercih edilmiştir. Bu çalışmada, engelli çocuk sahibi babalar konusundaki akademik literatürü sistematik bir şekilde incelemek amacıyla dört aşamalı bir araştırma süreci izlenmiştir. İlk olarak, araştırmanın kapsamı belirlenmiş ve bibliyometrik analiz yönteminin bu çalışmaya en uygun yöntem olduğu değerlendirilmiştir. İkinci aşamada, Web of Science veri tabanından konuyla ilgili geçmişten 2024 haziran ayına kadar yayınlanmış bilimsel yayınlar seçilmiş ve belirlenen ölçütlere göre araştırma örnekleme oluşturulmuştur. 'Engelli çocuk', 'engelli çocuk sahibi baba', 'baba/lık', 'engelli çocuk sahibi aile/ler' gibi onlarca anahtar kelimeyle veri tarama süreci gerçekleştirilmiştir. Üçüncü aşamada, elde edilen veriler düzenlenmiş ve bibliyometrik analiz için uygun formatta hazırlanmıştır. Elde edilen veriler detaylı incelenerek yalnızca "baba" odağında üretilmemiş yayınlar, tekrarlı yayınlar, araştırma ve derleme makaleler (n=243) ve kapsamlı editöryal, toplantı özeti, kitap incelemesi (n= 10) dışındaki yayın türleri çıkartılmış ve örneklem analize hazır hale getirilmiştir. Son olarak, araştırma bulgularının sistematik bir şekilde sunulabilmesi için veriler VOSviewer yazılımı aracılığıyla işlenmiş ve akademik literatürdeki eğilimleri, bilimsel iş birliklerini ve tematik dağılımı ortaya koyacak şekilde yapılandırılmıştır.

Kaynak: Donthu vd. 2021: 286'dan uyarlanmıştır.

2.2. Veri Analiz Süreci

Bu çalışmada, bibliyometrik haritaların oluşturulmasını ve görselleştirilmesini kolaylaştıran VOSviewer yazılımı kullanılmıştır. VOSviewer, bibliyometrik analizlerde yaygın olarak tercih edilen bir araç olup, literatür taramalarını verimli bir şekilde organize etmeye ve seçilen yayınlar arasındaki ilişkileri belirlemeye olanak tanımaktadır. Bu doğrultuda, Web of Science veri tabanından elde edilen 253 akademik yayın, bibliyometrik analiz için uygun hale getirilmiş ve CSV formatında indirildikten sonra VOSviewer kullanılarak işlenmiştir. Bu çalışmada, VOSviewer yazılımı kullanılarak bibliyometrik analiz kapsamında iki temel yöntem olan performans analizi (performance analysis) ve bilimsel haritalama analizi (science mapping) uygulanmıştır (Donthu vd., 2021, s.287). Performans analizi, araştırma alanındaki yazarların, kurumların, ülkelerin ve dergilerin akademik üretkenliğini ve etki düzeyini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma bileşenleri arasındaki bağlantıları ve akademik etkileşimleri inceleyerek alanın temel konularını ve gelişim yönlerini belirlemek amacıyla ise 5 farklı bilimsel haritalama analizi uygulanmıştır (van Eck ve Waltman, 2018). Bilimsel haritalama kapsamında, atıf analizi (Citation analysis) ile en etkili çalışmalar belirlenmiş, ortak atıf analizi (Co-citation analysis) ile literatürdeki tematik kümelenmeler tespit edilmiştir. Bibliyografik bağlantı analizi (Bibliographic coupling), belirli bir dönemde akademik literatürdeki benzerlikleri ortaya koyarken, eş kelime analizi (Co-word analysis) literatürde öne çıkan temaları ve gelecekteki araştırma yönelimlerini belirlemek için uygulanmıştır. Ortak yazarlık analizi (Co-authorship analysis) ise araştırmacılar arasındaki iş birliklerini inceleyerek akademik iş birliği ağlarını haritalandırmıştır.

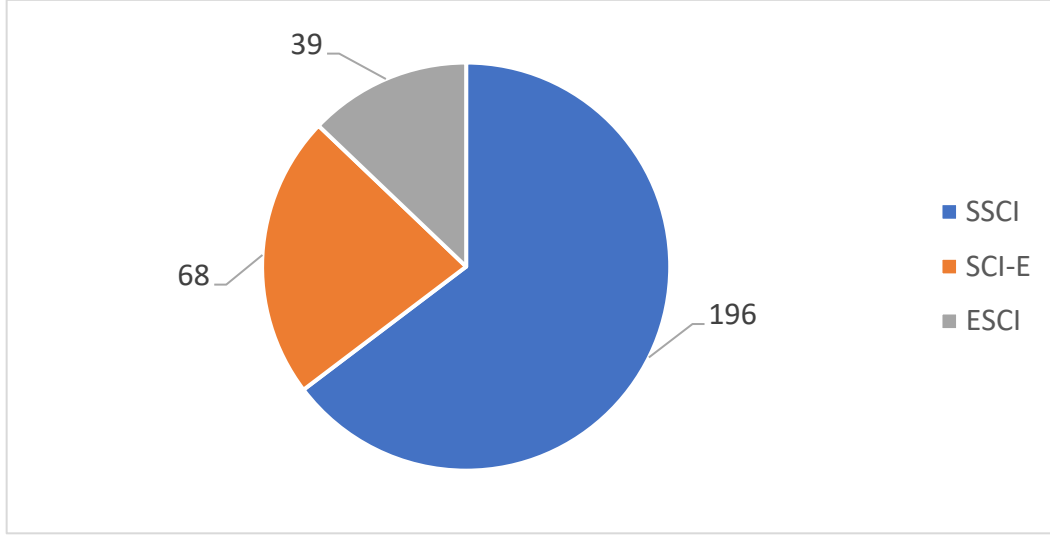
3. Bulgular

Engelli çocuk sahibi babalara yönelik Web of Science (Wos) veri tabanında indekslenen 253 çalışma incelenmiştir. Araştırma sorularına uygun şekilde elde edilen veriler yayın ve dergi özelliklerinin analizleri, yayın sayısı ve atıf özelliklerine göre öne çıkan yazarları, çalışmalarda öne çıkan anahtar kelimeleri, yayınların ülke ve kurum dağılımları ve son bölümde yayınların tematik ve içeriksel özellikleri açısından analiz edilmiştir.

3.1. Yayın ve Dergi Analizi

İncelenen akademik çalışmaların yaklaşık %78'inin (n= 196) SSCI indeksinde yayınlandığı görülmektedir (Şekil 1). Bu alandaki çalışmalar, sosyoloji, psikoloji, eğitim ve aile alanlarına ilişkin temel sorulara odaklanmakta ve özellikle toplumsal cinsiyet rolleri, kimlik oluşumu ile baba rolü gibi konuların ön plana çıktığını ortaya koymaktadır. Öte yandan, çalışmaların %27'sinin (n=68) SCI-E'de yayınlanması, konunun daha deneysel veya uygulamaya yönelik, örneğin sağlık, rehabilitasyon ya da biyomedikal yaklaşımlarla da ele alındığı şeklinde yorumlanabilir. Bu durum, araştırma alanının sadece sosyal bilimlerle sınırlı kalmayıp multidisipliner yaklaşımlar içerdiğini göstermektedir. Son olarak, %15 oranındaki (n=39) ESCI'de yer alan makaleler ise, konunun halen gelişmekte olan bir araştırma alanı olduğunu ve yeni metodolojik yaklaşımların, farklı disiplinlerden katkıların zamanla artabileceğini

ortaya koymaktadır. Çalışma konularının Web of Science (WoS) kategorik dağılımları incelendiğinde, çalışmaların üçte birinden fazlasının (n=80) Rehabilitasyon kategorisinde yayımlandığı görülmektedir (Tablo 1). Engelli çocuk sahibi ailelerde babalık hedef grubuna yönelik aşağıdaki tabloda yer alan kategorilerin yanı sıra sosyoloji, çevre bilimleri, nörobilim, biyomedikal sosyal bilimler, antropoloji, iletişim, sosyal sorunlar, davranış bilimleri, sosyal psikoloji gibi farklı kategorilere dahil edilen akademik üretimlerin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

Şekil 1:

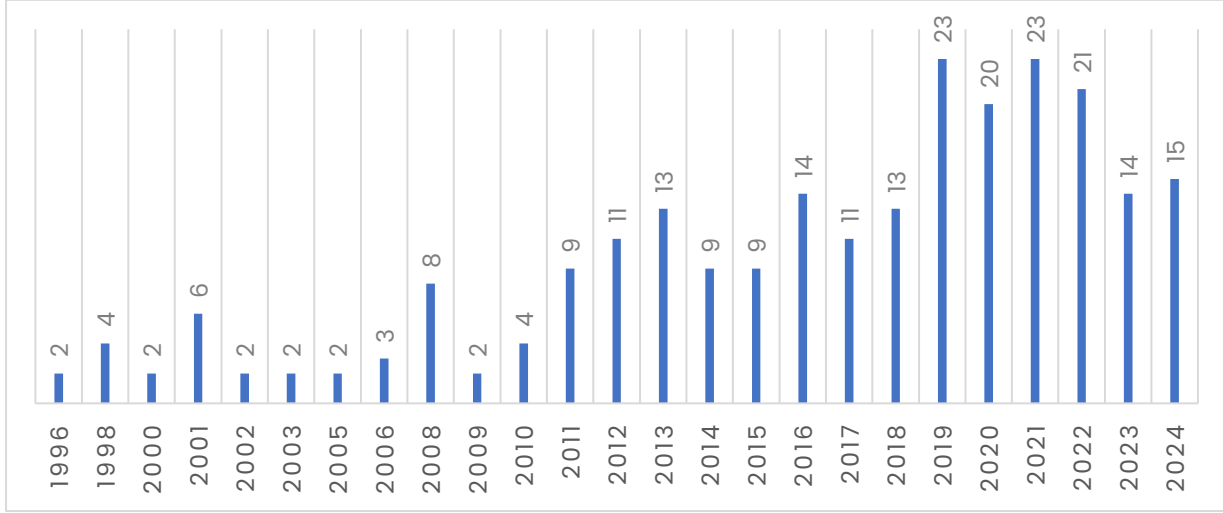
Yayınların İndeks Dağılımları

Tablo 1: Yayınların Web of Science Kategorisine Göre Dağılımları

Kategori	Yayın Sayısı	Kategori	Yayın Sayısı
Rehabilitasyon	80	Pediyatri	14
Özel Eğitim	71	Sosyal Çalışma	13
Psikiyatri	45	Klinik Psikoloji	12
Gelişim Psikolojisi	34	Kamu Çevre İş Sağlığı	12
Aile Çalışmaları	32	Disiplinlerarası Sosyal Bilimler	12
Genetik	23	Sağlık Politikaları Hizmetleri	10
Hemşirelik	19	Eğitim Psikolojisi	10
Klinik Nöroloji	16	Eğitim Araştırmaları	9

Üretilen eserlerin yıllara göre dağılım grafiği incelendiğinde 1996 yılından itibaren yayın sayılarında görece düşük ancak istikrarlı bir artışın olduğu, 2000’li yılların ortalarından sonra ise artış hızının belirgin şekilde yükseldiği görülmektedir (Şekil 2). 2010’lu yıllara gelindiğinde yayın sayılarında daha keskin bir yükseliş gerçekleştiği, 2016-2019 yılları arasında zirveye (23 yayına kadar) ulaştığı dikkat çekmektedir. 2020 sonrası dönemde kısmi bir düşüş olsa da (14-15 yayın seviyesine inmiş), sayılar hâlâ 2000’lerin başına kıyasla oldukça yüksektir. Bu düşüşte, COVID-19 pandemisinin akademik araştırma süreçlerine getirdiği kısıtların etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte 2024 verilerinde görülen

düşüşün aynı yılın yalnızca ilk 6 aylık döneminde yayınlanmış çalışmaların örnekleme dahil edilmesinden kaynaklandığı bilinmektedir. Sonuç olarak, engelli çocuk sahibi babalara odaklanan araştırmaların 2000'lerin ikinci yarısından itibaren giderek artan bir ilgi gördüğü ve özellikle 2010'lu yıllarda önemli bir ivme kazandığı belirlenmiştir. Bu, hem baba rolüne yönelik artan toplumsal ve akademik farkındalığın hem de engellilik çalışmalarının daha kapsayıcı bir çerçevede ele alınmaya başlanmasının bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Grafik 1: Bilimsel Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Bu analiz, engelli çocuk sahibi babalar konusundaki akademik literatürde hangi dergilerin, hangi temalar etrafında şekillendiğini ve en etkili yayın platformlarını belirlemek için önemlidir. Her ne kadar bu alandaki 253 çalışma 158 farklı dergide yayınlanmış olsa da bazı dergilerin yayın sayısı, atıf sayısı ve bağlantı gücü kapsamında biraz daha öne çıktığı tespit edilmiştir (Tablo 2). Journal of Intellectual Disability Research, 16 makale ile en fazla yayına sahip dergi olup, aynı zamanda 336 atıf alarak alandaki en etkili dergilerden biri olmuştur. Bu derginin 2088 toplam bağlantı gücü, araştırmaların geniş bir akademik etkileşim içinde olduğunu ve sıkça referans alındığını göstermektedir. Bunun yanı sıra Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities ve Research in Developmental Disabilities gibi dergiler, sekizer makale ile bu alandaki önemli yayın platformları arasında yer almaktadır. Atıf sayıları sırasıyla 122 ve 117 olarak kaydedilmiş olup, toplam bağlantı güçleri sırasıyla 948 ve 776'dır. Journal of Child and Family Studies, yedi yayın ve 106 atıf ile aile çalışmaları perspektifinden önemli katkılar sunmaktadır.

Daha az yayına sahip olmasına rağmen, yüksek atıf ve etki gücüne sahip dergiler de dikkat çekmektedir. Örneğin, Journal of Intellectual & Developmental Disability, yalnızca beş yayın yapmasına rağmen 163 atıf alarak görece yüksek bir etkiye ulaşmıştır. Family Relations dergisi de beş yayında 129 atıf alarak bu alandaki aile ilişkileri çalışmalarının etkili olduğunu göstermektedir. Daha az makale yayımlayan ancak yine de alanda önemli etkiler yaratan bazı dergiler de bulunmaktadır. Research

in Autism Spectrum Disorders, dört yayın ile 82 atıf almış, ancak toplam bağlantı gücü 818 olarak ölçülmüştür, bu da konunun otizm spektrum bozuklukları bağlamında da ele alındığını göstermektedir. British Journal of Learning Disabilities, yalnızca dört yayın ile 24 atıf almış, ancak 571 toplam bağlantı gücüne ulaşmıştır. Journal of Clinical Nursing ise dört yayın ve 59 atıf ile bu alandaki hemşirelik ve bakım perspektifinin varlığını ortaya koymaktadır.

Makalelerin aldığı toplam atıf sayısı, araştırmanın alandaki etkisini anlamak açısından önemli bir göstergedir. Journal of Intellectual Disability Research, yalnızca en fazla yayına sahip olmakla kalmayıp, aynı zamanda 336 atıf ile en yüksek etki düzeyine ulaşmıştır. Journal of Intellectual & Developmental Disability, yalnızca 5 makale yayımlamasına rağmen 163 atıf alarak yüksek bir atıf oranına sahip olmuştur. Bu durum, dergide yayımlanan makalelerin yüksek etki yarattığını göstermektedir. Toplam bağlantı gücü açısından Journal of Intellectual Disability Research (2088) açık ara en yüksek değere sahiptir. Bu, bu dergide yayımlanan çalışmaların akademik ağda güçlü bir şekilde referans alındığını ve geniş bir etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities (948) ve Research in Developmental Disabilities (776) de güçlü akademik bağlantılara sahip dergiler olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 2: Yayın Sayısına Göre Öne Çıkan İlk 10 Derginin Atıf ve Bağlantı Gücü

Dergi	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
Journal of Intellectual Disability Research	16	336	2088
Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities	8	122	948
Research in Developmental Disabilities	8	117	776
Journal of Child and Family Studies	7	106	634
Journal of Intellectual Disabilities	6	120	635
Journal of Intellectual & Developmental Disability	5	163	787
Family Relations	5	129	637
Research in Autism Spectrum Disorders	4	82	818
British Journal of Learning Disabilities	4	24	571
Journal of Clinical Nursing	4	59	355

Aşağıdaki tabloda 158 farklı derginin hangi araştırma alanlarında ve konularda yayınlara sahip olduğu analiz edilmiştir (Tablo 3). Elde edilen veriler ışığında engelli çocuk sahibi babalar konulu araştırmaların multidisipliner bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Aile çalışmaları, psikoloji, eğitim bilimleri, sosyal hizmet, tıp ve sağlık gibi birçok alan bu konuyu farklı perspektiflerden ele aldığı anlaşılmaktadır. 253 akademik çalışmanın yayınlandığı 158 farklı derginin a) aile dinamikleri ve ebeveyn dinamikleri, b) gelişimsel ve zihinsel yetersizlikler, c) OSB ve nöroçeşitlilik, d) sağlık, bakım ve ruhsal etkiler, e) özel eğitim ve destekleyici hizmetler, f) sosyal, hukuki ve sosyal hizmet perspektifi araştırma alanında dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Alanları ve Konularına Göre Dergi-Yayın İlişkisi

Araştırma Alanı	Dergi	Öne Çıkan Konular
Aile Dinamikleri ve Ebeveynlik Deneyimleri	<i>Journal of Child and Family Studies, Family Relations, Journal of Family Studies, Journal of Family Psychology, Family Process</i>	Babaların ebeveynlik süreçleri, Anneler ile iş bölümü, Bakım rollerindeki farklılıklar, Aile içi dinamikler
Gelişimsel ve Zihinsel Yetersizlikler	<i>Journal of Intellectual Disability Research, Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities, Research in Developmental Disabilities, Journal of Intellectual Disabilities, Journal of Autism and Developmental Disorders</i>	Özel eğitim sürecine katılımı, Erken müdahale programlarında rolü, Eğitim kurumlarıyla işbirliği
Otizm Spektrum Bozukluğu ve Nöroçeşitlilik	<i>Research in Autism Spectrum Disorders, Journal of Autism and Developmental Disorders, Autism, Advances in Autism</i>	Stres düzeyleri, Otizmlilerle ilişkiler ve Eğitim süreçlerine katılım
Sağlık, Bakım ve Ruhsal Etkiler	<i>Journal of Clinical Nursing, Issues in Mental Health Nursing, Stress and Health, American Journal of Men's Health, Maternal and Child Health Journal</i>	Depresyon ve kaygı düzeyleri, Bakım sürecinde tükenmişlik, Destek mekanizmaları
Özel Eğitim ve Destekleyici Hizmetler	<i>Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities, Topics in Early Childhood Special Education, British Journal of Learning Disabilities</i>	Eğitimcilerle iş birliği, Erken çocukluk dönemi müdahaleleri, Bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP)
Sosyal, Hukuki ve Sosyal Hizmet Perspektifi	<i>Disability & Society, International Social Work, Social Work in Health Care, International Journal of Disability Development and Education</i>	Devlet destekleri, Sosyal yardımlar, Hukuki süreçler, Damgalama

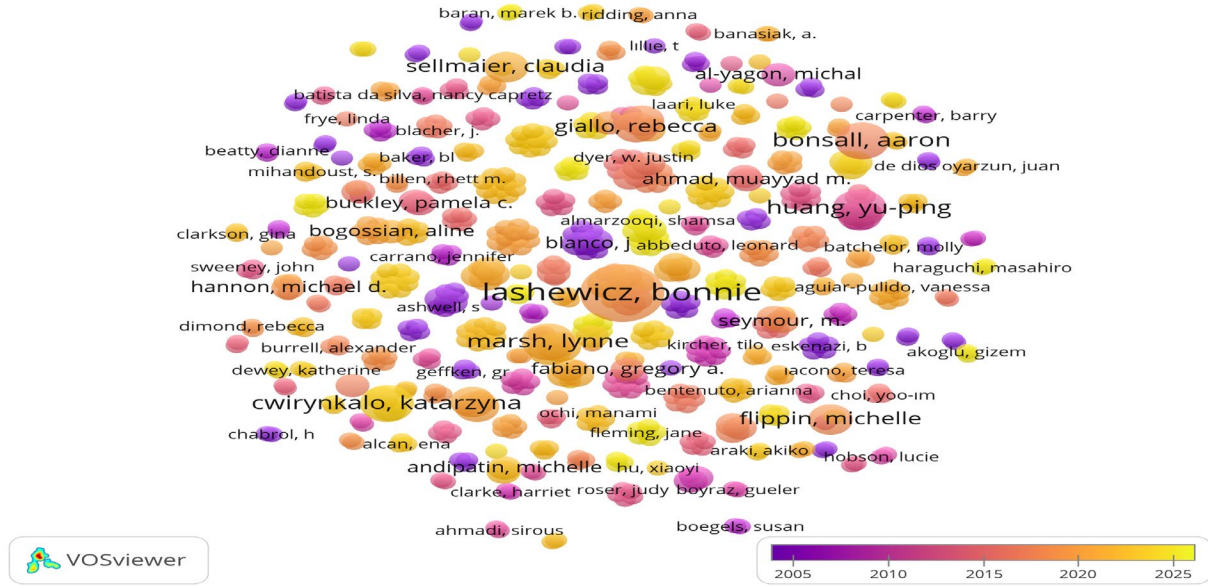
Aşağıda, en az 40 atıf alan dergiler için ortak atıf analizine dayalı bir ağ görselleştirme haritası sunulmaktadır (Şekil 3). Aynı renkte gösterilen dergiler, genellikle birlikte atıf yapılan yayınları içermektedir. Bu durum, Journal of Intellectual Disability Research dergisinin en fazla ortak atıf alan çalışmalara sahip olduğunu ve bu dergide yayımlanan makalelerin geniş bir akademik ağ ile bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, derginin alandaki etkisini öne çıkarmaktadır.

Engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan 253 akademik yayın, 723 farklı yazar tarafından

Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi | The Journal of Social Sciences Research 764

Atıf analizi ise atıfların yayınlar arasındaki bağlantıları yansıttığı ve bir yayının diğerine atıfta bulunmasıyla oluştuğu varsayımına dayanarak çalışan temel bir bilim haritalama tekniğidir. Atıflar kullanılarak, bir araştırma alanındaki en etkili yazarlar veya yayınlar analiz edilebilme imkanına sahiptir. Atıf ağlarını tespit etmek üzere en az 1 yayın ve en az 1 atıf kriteri ile yazar atıf analizine dair ağ haritası çıkarılmıştır (Şekil 4). Engelli çocuk sahibi babalar konulu akademik çalışmaların belli başlı yüksek atıf alan yayınlara odaklandığını ve bazı yazarların sınırlı sayıda çalışmayla bile geniş akademik yankı uyandırdığını ortaya koymaktadır. Bu durum, bu alanda yapılan araştırmaların daha fazla disiplinlerarası iş birliğine ve literatürde genişleyen bir etkileşim ağına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Genel olarak bakıldığında, engelli çocuk sahibi babalar konusundaki çalışmaların büyük bir kısmı belirli referans çalışmalar etrafında şekillenmektedir. Tek bir makale ile yüzlerce atıf alan yazarlar, alandaki en etkili çalışmaların sahipleri olup, bu yayınların genellikle diğer araştırmacılar tarafından temel kaynaklar olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan, daha fazla yayın yaparak geniş bir akademik üretime katkı sağlayan yazarlar da mevcuttur, ancak bunların akademik etkileri, atıf başına düşen ortalama oran açısından daha düşük kalabilmektedir. Engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan akademik çalışmalarda atıf sayıları açısından en etkili yazarların analizinde, belirli isimlerin tek bir makaleyle bile yüksek atıf alarak alanda önemli bir akademik etki yarattığı görülmektedir (Tablo 4). Özellikle Phares, Vicky ve Compas, B.’nin “The role of fathers in child and adolescent psychopathology - make room for daddy” çalışmaları ve Phares, Vicky ve Bögers, Susan’ın “Fathers' role in the etiology, prevention and treatment of child anxiety: a review and new model” isimli yayınlar en çok atıf alan eserlerdir. Phares, Vicky bu iki yayından 741 atıf alırken, Compas, B. 280 ve Boegers, Susan 361 atıf alarak oldukça yüksek bir akademik görünürlüğe sahip olmuştur. Bu durum, bu yazarların makalelerinin literatürde merkezi bir konumda olduğunu ve geniş bir akademik topluluk tarafından referans alındığını göstermektedir. Bununla birlikte, “Do early father-infant interactions predict the onset of externalising behaviours in young children? Findings from a longitudinal cohort study” isimli tek bir yayınıyla yüksek atıf alan diğer yazarlar arasında Jill Domoney, Lynne Murray, Lamprini Psychogiou, Paul G. Ramchandani, Vaheshta Sethna ve Haido Vlachos’tur. Bu yazarların her biri bu yayında 179 atıf alarak, literatürde sıkça referans gösterilen çalışmalara imza atmıştır. Bu veriler, bazı yayınların akademik camiada temel referans noktası haline geldiğini ve belirli çalışmalara duyulan yoğun ilgiyi göstermektedir.

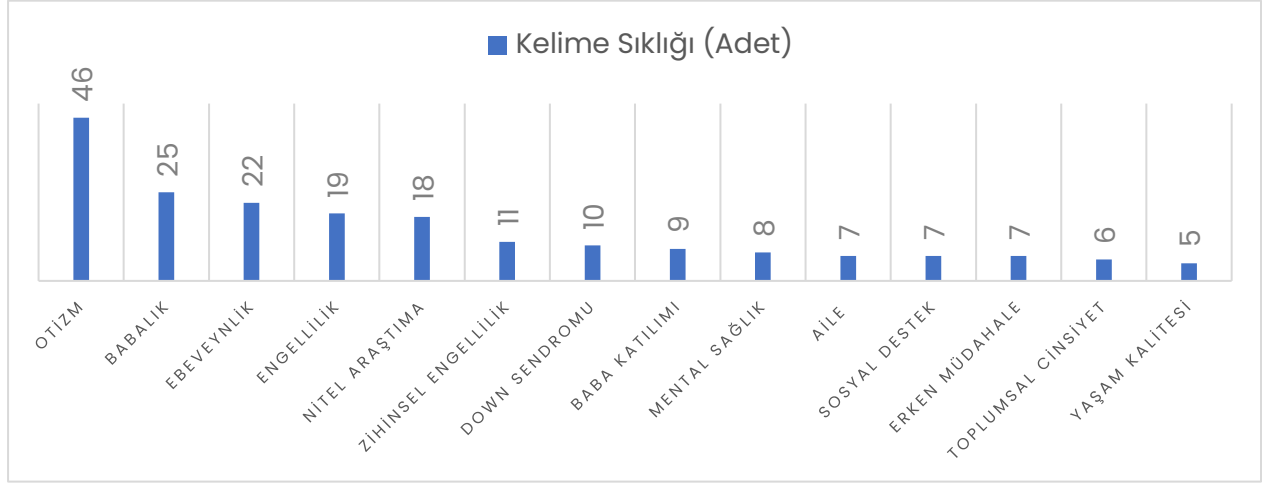
Şekil 3: Yıllara Göre Yazar-Eser Analizi

Tablo 4: Yazarlara ait Yayın Sayısı ve Atıf Sayısı

Yazar	Yayın sayısı	Yazar	Atıf Sayısı
Lashewicz, Bonnie	8	Phares, Vicky (2)	741
Seymour, Monique	5	Compas, Be (1)	380
Giallo, Rebecca	5	Boegels, Susan (1)	361
Huang, Yu-Ping	4	Domaney, Jill (1)	179
Potter, Carol ann	4	Murray, Lynne (1)	179
Marsh, Lynne	4	Psychogiou, Lamprini (1)	179
Bonsall, Aaron	4	Ramchandani, Paul G. (1)	179
Cwirynkalo, Katarzyna	4	Sethna, Vaheshta (1)	179
Filippin, Michelle	3	Vlachos, Haido (1)	179
Valcante, Greg	3	Hastings, Richard P. (2)	139
Wood, Catherine E.	3	McDonald, Elaine (2)	139
Tsai, Sen-wei	3	Filippin, Michelle (3)	133
Shipton, Leah	3	Crais, Elizabeth R. (1)	128
Mccann, Edward	3	Bronte-T.,Jacinta (1)	112
Brown, Michael	3	Carrano, Jennifer (1)	112
Sellmaier, Claudia	3	Horowitz, Allison (1)	112
Petroff, Jerry G.	3	Kinukawa, Akemi (1)	112
Pancsofar, Nadya	3	Blanco, J. (2)	109

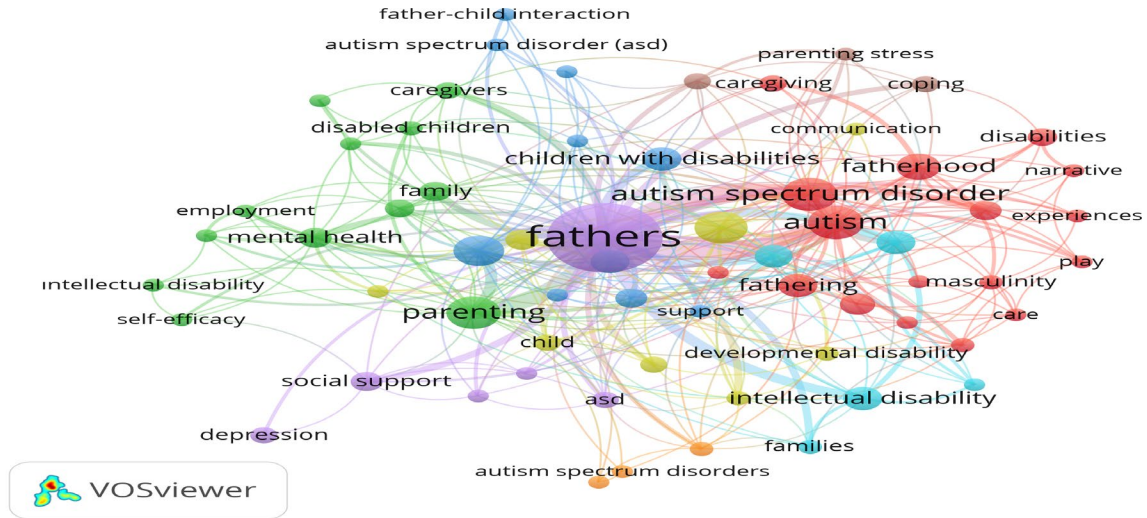
3.3. Anahtar Kelime Analizi

Eş-kelime analizinde, kelimeler genellikle “yazar anahtar kelimelerinden” türetilir ve sıklıkla birlikte görünen kelimelerin birbirleriyle tematik bir ilişkiye sahip olduğunu varsayılır. Bu amaçla, 253 akademik çalışmada kullanılan toplam 596 anahtar kelime analiz edilmiş en sık geçen 15 kavram belirlenmiştir (şekil 5). Bu analizde "baba" (father, fathers) ve "engelli çocuk" gibi çalışmanın odak konuları listeye dahil edilmemiştir. Analize göre, "Otizm" (46 kez) en sık kullanılan anahtar kelime olarak öne çıkmaktadır. Bu, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan çalışmalarda otizm spektrum bozukluğunun merkezi bir araştırma alanı olduğunu göstermektedir. Otizmin, babaların ebeveynlik deneyimlerini nasıl şekillendirdiği ve babaların çocuklarının gelişim süreçlerine nasıl katkıda bulunduğu gibi konuların akademik alanda önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. “Babalık” kavramının (25 kez) ikinci sırada en sık kullanılan terim olması, araştırmaların doğrudan babaların rollerini ve deneyimlerini incelediğini göstermektedir. “Ebeveynlik” (22 kez) ve “Engellilik” (19 kez) kavramları ise, engelli çocuklara sahip ebeveynlerin deneyimlerinin geniş bir bakış açısıyla ele alındığını ortaya koymaktadır. “Zihinsel Engellilik” (11 kez) ve “Down Sendromu” (18 kez) ifadeleri ise, zihinsel ve gelişimsel engellerin araştırmalarda önemli bir odak noktası hâline geldiğini göstermektedir. Bu tür engellere sahip çocukların bakım süreçleri ve eğitim ihtiyaçları üzerine yapılan araştırmaların babalar açısından nasıl şekillendiği, akademik olarak ele alınan konular arasında yer almaktadır. Araştırmalarda "Nitel Araştırma" (11 kez) yönteminin sık kullanılması, engelli çocuk sahibi babaların deneyimlerinin derinlemesine ve bireysel anlatımlara dayalı olarak incelendiğini göstermektedir. Nitel araştırmalar, babaların psikososyal durumlarını, toplumsal baskılarla nasıl başa çıktıklarını ve bakım süreçlerinde yaşadıkları zorlukları daha ayrıntılı ele almayı mümkün kılmaktadır. Daha az sıklıkla geçen "Baba Katılımı" (10 kez), babaların çocuklarının eğitimine, sosyal yaşantısına ve sağlık süreçlerine nasıl dahil olduğu üzerine yapılan araştırmaların varlığına işaret etmektedir. Sosyal destek mekanizmaları, aile dinamikleri ve psikososyal faktörleri içeren "Aile" (8 kez), "Sosyal Destek" (7 kez) ve "Erken Müdahale" (7 kez) gibi kavramlar da babaların ebeveynlik sürecinde nasıl desteklendiğini inceleyen araştırmaların bulunduğunu göstermektedir. Son olarak, "Toplumsal Cinsiyet" (6 kez) ve "Yaşam Kalitesi" (5 kez) kavramlarının akademik araştırmalarda yer bulması, babaların ebeveynlik rollerinin ve katılımının erkeklik ve cinsiyet eşitliği perspektifi üzerinden ele alınmasını ve bakım süreçlerinin babaların yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini ele alan çalışmaların varlığını göstermektedir.

Grafik 2: En Sık Kullanılan 15 Anahtar Kelime

En az 3 kere tekrar edilen ve aralarında ilişki bulunan 253 gözlem birimi (analiz nesnesi) ile yapılan analiz neticesinde birbirleriyle ilişkili 64 öge, toplam 8 küme, 341 bağlantı ve 538 toplam bağlantı gücü tespit edilmiştir. Anahtar kelimelerin birbirleriyle olan bağlantıları Şekil 6'da ve kelimelerin kümelenmeleri ise Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 4: En Sık Kullanılan Anahtar Kelime Bağları

Şekil 5: En Sık Kullanılan Anahtar Kelime Kümeleri

3.4. Kurum Analizi

Engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan 253 akademik yayından en fazla yayın yapan ilk 10 kurum incelendiğinde, bu çalışmaların farklı kıtalardan gelen çeşitli üniversiteler ve araştırma merkezleri tarafından üretildiği görülmektedir. Kanada, ABD, Avustralya, Avrupa ve Türkiye gibi farklı coğrafyalardan üniversitelerin bu alanda yayın yaptığı anlaşılmaktadır. *Calgary Üniversitesi (Kanada), 9 yayın ile en fazla yayına sahip kurumlardan biridir. İkinci sırada ise Toronto Üniversitesi (Kanada), 6 yayın ile öne çıkmaktadır. Toronto Üniversitesi'nin bu alanda etkin bir akademik üretkenliğe sahip olması dikkat çekicidir. Washington Üniversitesi (ABD), 5 yayın ile en fazla yayın yapan üçüncü kurumdur. Avustralya'dan Melbourne Üniversitesi (4 yayın), The Royal Children's Hospital (4 yayın) ve Griffith Üniversitesi (4 yayın) gibi kurumlar, bu alandaki çalışmaların Avustralya'da da önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir.*

Tablo 5: En Çok Yayın Yapan Kurumların Ülke ve Atıf Sayısı Bilgileri

Kurum	Ülke	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı
Calgary Üniversitesi	Kanada	9	142
Toronto Üniversitesi	Kanada	6	87
Washington Üniversitesi	ABD	5	45
Melbourne Üniversitesi	Avustralya	4	42
The Royal Children's Hospital	Avustralya	4	90
California Üniversitesi	ABD	4	193
Griffith University	Avustralya	4	46
Warmia ve Mazury Üniversitesi	Polonya	4	12
Anadolu Üniversitesi	Türkiye	4	14
Leeds Beckett Üniversitesi	İngiltere	4	71

3.4.1. Kurum-Atıf Sayısı

Engelli çocuk sahibi babalar konulu araştırmalara yapılan atıflar açısından en etkili ilk 10 kurum incelediğinde, yüksek atıf alan kurumların çoğunun ABD merkezli olduğu, ayrıca Hollanda, İngiltere ve Kanada gibi ülkelerden de etkili kurumların bulunduğu görülmektedir (Tablo 6). Bu durum, bu alandaki en etkili çalışmaların özellikle Kuzey Amerika ve Avrupa'daki belirli üniversiteler ve araştırma merkezleri tarafından üretildiğini göstermektedir. Atıf oranlarına göre yapılan analizde, bazı kurumların yalnızca tek bir yayınla çok yüksek atıf aldığı, bazı kurumların ise daha fazla yayın yapmasına rağmen ortalama atıf oranlarının daha düşük olduğu görülmektedir. Özellikle Connecticut ve Vermont Üniversitelerinin 380 atıf alması, bu üniversitelerde üretilen çalışmaların oldukça etkili ve geniş çapta referans alınan yayınlar olduğunu göstermektedir.

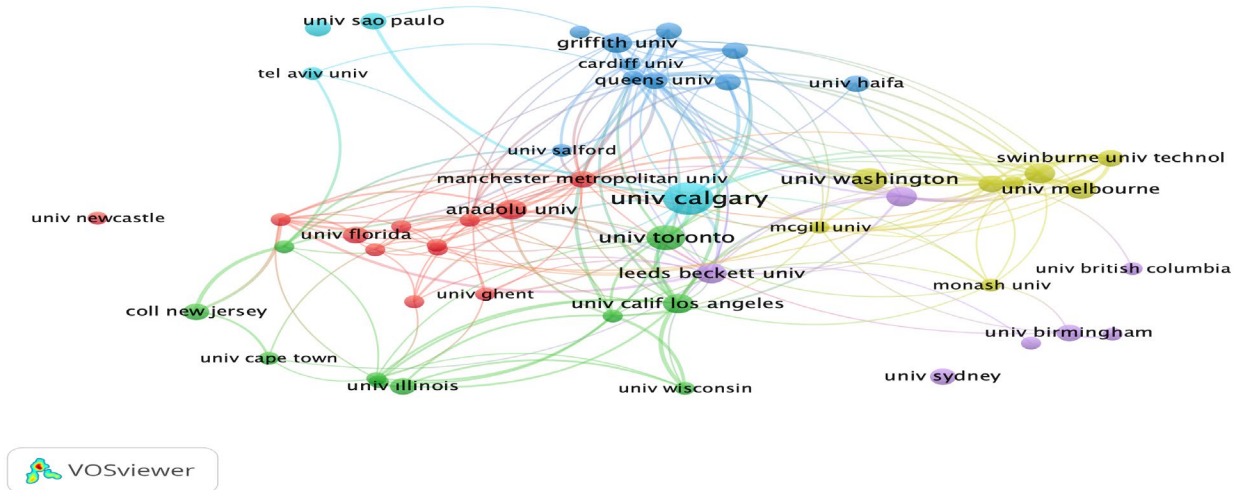
California Üniversitesi (ABD) – 4 yayın, 193 atıf, Carolina Üniversitesi (ABD) – 2 yayın, 144 atıf, Calgary Üniversitesi (Kanada) – 9 yayın, 142 atıf, Wisconsin-Madison Üniversitesi (ABD) – 2 yayın, 115 atıf ile bu kurumlar, birden fazla yayın yapmalarına rağmen toplam atıf sayıları açısından ilk sıradaki üniversitelerin gerisinde kalmaktadır. Özellikle California Üniversitesi, 4 yayın ile 193 atıf alarak görece yüksek bir akademik etkiye sahip olsa da, tek bir yayının ortalama atıf oranı 48.25'tir. Buna karşılık Connecticut Üniversitesi veya Vermont Üniversitesi gibi kurumlar, tek bir yayınla 380 atıf almıştır, bu da bu yayınların daha fazla akademik görünürlüğe ve etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak Atıf sayıları açısından en etkili kurumlar, genellikle tek bir yayınla yüksek etkiye sahip olanlardır. Connecticut, Vermont, Amsterdam ve Florida Üniversiteleri gibi kurumlar, az sayıda ancak çok güçlü akademik yayınlarla öne çıkmaktadır. California Üniversitesi, Carolina Üniversitesi ve Calgary Üniversitesi gibi kurumlar ise daha fazla sayıda yayın üretmelerine rağmen, atıf başına düşen oran açısından görece daha düşük bir etkiye sahiptir. Oxford Üniversitesi ve Milton Keynes Community Health Services gibi kurumların yüksek atıf oranına sahip olması, sosyal hizmetler ve sağlık politikaları alanındaki çalışmaların akademik literatürde büyük ilgi gördüğünü göstermektedir.

Tablo 6: Atıf Sayısına Göre en Etkili 10 Kurum

Kurum	Ülke	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı
Connecticut Üniversitesi	ABD	1	380
Vermont Üniversitesi	ABD	1	380
Amsterdam Üniversitesi	Hollanda	1	361
Florida Üniversitesi	ABD	1	361
California Üniversitesi	ABD	4	193
Milton Keynes Community Health Services	İngiltere	1	179
Oxford Üniversitesi	İngiltere	1	179
Carolina Üniversitesi	ABD	2	144
Calgary Üniversitesi	Kanada	9	142
Wisconsin-Madison Üniversitesi	ABD	2	115

3.4.2. Kurum-Eser-İlişki analizi

Babalık ile ilgili yayınlarda en fazla yayın yapan ve atıf alan kurumlar/üniversiteler analiz edilirken bir kurumda en az 2 çalışma yapmak ve bu çalışmaların en az 10 atıf alması ölçütü dikkate alınmıştır. Kurumların atıf alma analizinde ise birbiriyle bağlantılı olduğu görülen 51 birim üzerinden yapılan analizde toplamda 6 küme, 280 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 429 olarak tespit edilmiştir. Yayın ve atıf sayılarına göre toplam bağlantı (etki) gücü en yüksek kurumların sırasıyla Royal Children Hospital, Queens Üniversitesi, Calgary Üniversitesi, Calif Los Angeles Üniversitesi, Manchester Metropolitan Üniversitesi oldukları görülmektedir (Şekil 8).

Şekil 6: Kurumların Yayın ve Atıf Ağları

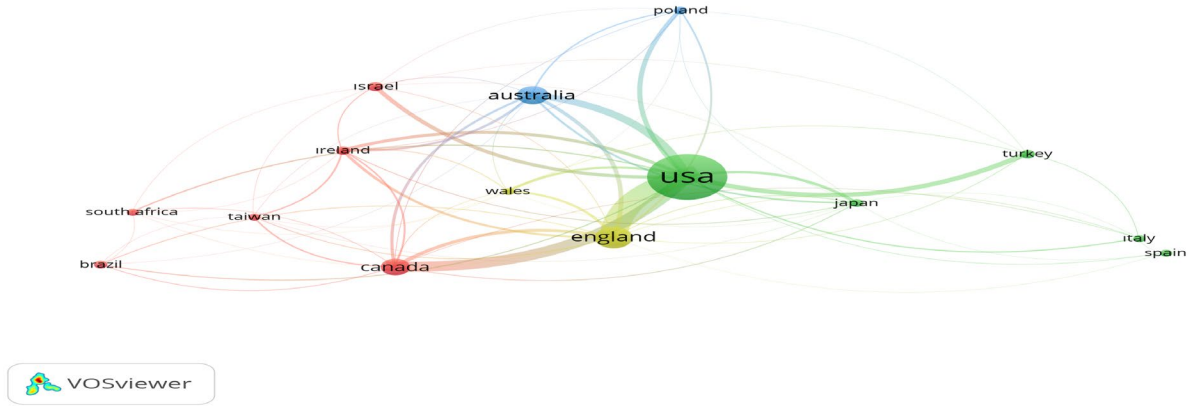
3.5. Ülke Analizi

Engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan 253 akademik yayının ülkeler bazında dağılımı incelendiğinde, bu alandaki çalışmaların büyük ölçüde Kuzey Amerika, Avrupa ve Avustralya’da yoğunlaştığı görülmektedir (Tablo 7). Yayın sayıları, atıf oranları ve toplam bağlantı gücü dikkate alındığında, ABD’nin açık ara en fazla akademik üretime sahip ülke olduğu anlaşılmaktadır. Bunda araştırmamanın örneklem havuzunu oluşturan Web of Science veri tabanında yer alan dergilerin çoğunlukla ABD menşeli olmasının etkisi büyüktür. ABD, 94 yayın ile bu alandaki en güçlü akademik üretim merkezidir. Yayın sayısı bakımından en yakın rakibi olan İngiltere’den üç kat daha fazla yayına sahiptir. Atıf sayısı açısından da ABD, 2815 atıf ile en etkili ülke konumundadır. Bu, ABD merkezli çalışmaların akademik dünyada yaygın olarak referans gösterildiğini ortaya koymaktadır. Toplam bağlantı gücü 20 olarak belirlenmiş, bu da ABD’de yayımlanan makalelerin diğer çalışmalarla yoğun şekilde etkileşim içinde olduğunu göstermektedir. İngiltere, 29 yayın ve 617 atıf ile ikinci sıradadır. Atıf oranı oldukça yüksektir ve toplam bağlantı gücü 7 olarak ölçülmüştür. Kanada, 20 yayın ve 286 atıf ile dördüncü sırada yer almaktadır. Toplam bağlantı gücü 8 olarak belirlenmiş olup, bu da Kanada’daki çalışmaların akademik ağ içinde nispeten daha fazla bağlantıya sahip olduğunu göstermektedir. Avustralya, 22 yayın ve 220 atıf ile önemli bir konuma sahiptir. Yayın sayısı açısından üçüncü sırada olmasına rağmen, atıf sayısı Kanada’nın gerisinde kalmıştır. İrlanda, yalnızca 7 yayın yapmış olmasına rağmen 134 atıf alarak yüksek bir akademik etkiye sahip olmuştur. Bağlantı gücü 6, yani çalışmalarının akademik dünyada referans alınma oranı yüksektir. Türkiye, 9 yayın ve 16 atıf ile bu alanda yer alan ülkelere biridir, ancak atıf sayısı oldukça düşüktür. Toplam bağlantı gücünün 0 olması, Türkiye’de yapılan çalışmaların uluslararası akademik ağlara entegre olamadığını göstermektedir. Brezilya (6 yayın, 30 atıf), Japonya (6 yayın, 35 atıf) ve Polonya (6 yayın, 33 atıf) gibi ülkeler, yayın üretme konusunda belirli bir seviyeye ulaşmış olsalar da akademik etki açısından ABD, İngiltere ve Kanada gibi ülkelerin gerisinde kalmaktadır.

Tablo 7: Yayın Sayılarına Göre Ülkelerin Atıf ve Bağlantı Güçleri

Ülke	Yayın Sayısı	Atıf Sayısı	Toplam Bağlantı Gücü
ABD	94	2815	20
İngiltere	29	617	7
Avustralya	22	220	6
Kanada	20	286	8
Türkiye	9	16	0
İrlanda	7	134	6
Brezilya	6	30	3
Japonya	6	35	3
Polonya	6	33	1
İtalya	5	76	5

İncelenen makaleler içerisinde en çok atıf alan ülkeler incelenirken bir ülkede en az 5 makalenin yayımlanmış olması ve bu makalelerin en az 5 atıf alması ölçütü dikkate alınmıştır. Birbiriyle bağlantılı olduğu görülen 15 birim üzerinden yapılan analizde toplamda 4 küme, 67 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 400 olarak tespit edilmiştir (Şekil 9). ABD bağlantı gücü olarak (238) en yüksek ülke konumundadır. İngiltere 136, Kanada 89, Avustralya 74 bağlantı gücüne sahiptir. Ülkeler arası bağlantı gücü en çok ABD ve İngiltere arasındadır (71). İkinci sırada Kanada-ABD (44), üçüncü Sırada ise Avustralya-ABD (27) bağlantısı vardır.

Şekil 7: Ülkelerin Yayın Sayısı ve Atıf Ağıları

4. Sonuç

Literatürde, çocuk bakımına yönelik sorumlulukların daha çok anneler üzerinden ele alındığı bilinmektedir (Hodge ve Runswick-Cole, 2013), ancak babaların engelli çocuk sahibi olma deneyimlerinin göz ardı edilmesi, bu alandaki önemli bir boşluğa işaret etmektedir. Benzer şekilde, Engstrand ve Roll-Pettersson (2014), engelli çocuk sahibi babaların deneyimlerinin genellikle annelerin anlatıları içinde ele alındığını ve bağımsız bir çalışma alanı olarak yeterince incelenmediğini vurgulamaktadır.

Bu çalışma öncesinde mevcut düşünceyi nesnel olarak teyit edebilmek için Web of Science (WoS) veri tabanında (abstract) yapılan literatür taraması sonucunda, engelli çocuk sahibi ailelere yönelik toplam 1.526 akademik yayının bulunduğu belirlenmiştir. Ancak, bu çalışmaların büyük bir kısmının anne merkezli aile araştırmalarına odaklandığı tespit edilmiştir. Nitekim, "engelli çocuk sahibi anneler" ifadesi kullanılarak yapılan taramada 614 akademik yayının üretildiği görülürken, "engelli çocuk sahibi babalar" kavramına yönelik yapılan taramada yalnızca 158 akademik yayının mevcut olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan akademik çalışmaların oldukça sınırlı kaldığını ve literatürdeki araştırma dengesizliğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Yapılan ön

literatür incelemesi sonucunda engelli çocuk sahibi bireylerin bakım süreçleri ve yaşadıkları zorluklar, akademik literatürde ağırlıklı olarak anneler üzerinden ele alındığı daha somut hale getirilmiştir. Öyle ki çalışmalar, genellikle annelerin yüksek düzeyde stres, kaygı ve depresyon yaşadığını (Al-Kuwari, 2007; Al-Eithan vd., 2012; Ben Thabet vd., 2013; Malm-Buatsi vd., 2015; Koca vd., 2019; Barutcu vd. 2021; Shareh ve Yazdanian, 2023), bakım yükünün fiziksel ve mental sağlıklarını olumsuz etkilediğini (Bridge, 2004; Yılmaz vd., 2004; Hedov vd., 2006; Hetzel vd., 2023) ve toplumsal destek mekanizmalarından yeterince faydalanamadıklarını (Tsai ve Wang, 2009; Jennings vd., 2014; Arzeen ve Irshad, 2021) vurgulamaktadır. Sosyal dışlanma, ekonomik bağımsızlığın kaybı ve iş-aile dengesi gibi konular, genellikle annelerin yaşadığı bireysel sorunlar olarak ele alınmakta (Alsabah ve Vittruup, 2017; Parchomiuk, 2020; Shahat ve Greco, 2021), babaların bakım sürecindeki rolü ve sorumlulukları ise literatürde daha az yer bulmaktadır. Eğitim ihtiyacı ve rehabilitasyon süreçleri de çoğunlukla anneler üzerinden incelenmekte (Ngubane ve Chetty 2016; Liasidou ve Hadjiyiannakou, 2018), çocuklarının gelişim sürecinde aktif rol üstlenen babalar üzerine sınırlı araştırma yapılmaktadır. Bununla birlikte, annelerin çocuklarının geleceğine dair taşıdığı kaygılar (Ceylan ve Aral, 2007; Erduran Tekin, 2024), aile içindeki rollerin değişimi ve toplumsal algılar açısından karşılaştıkları zorluklar geniş bir şekilde tartışılırken (Bristol vd., 1988; Heng-hao, 2019; Kim ve Hwang, 2019), babaların bu süreçlere nasıl dahil olduğu ve nasıl bir deneyim yaşadığı çoğu zaman araştırma kapsamına dahil edilmemektedir. Engelli çocuk sahibi bireylerin bakım süreçlerinin daha geniş bir aile perspektifiyle ele alınması, babaların ve diğer aile bireylerinin de sorumluluklarının incelenmesi ve bu süreçteki rollerinin daha fazla görünür kılınması, akademik literatürdeki mevcut dengesizliği gidermek açısından önemli bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, engelli çocuk sahibi babalar konusundaki bilimsel literatürü bibliyometrik analiz yöntemiyle inceleyerek, alanın niteliksel yapısını, araştırma eğilimlerini ve bilimsel etkileşimleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Web of Science veri tabanından elde edilen 253 akademik yayının VOSviewer yazılımı ile analiz edilmesi, bu alandaki yayınların hangi yazarlar, kurumlar, ülkeler ve dergiler tarafından üretildiğini, hangi anahtar kelimelerin öne çıktığını ve bilimsel iş birliklerinin nasıl şekillendiğini anlamaya olanak sağlamaktadır.

Yazar analizi, bu alanda öne çıkan bireysel araştırmacı sayısının oldukça sınırlı olduğunu ve araştırmaların belirli isimler etrafında yoğunlaşmadığını göstermektedir. Yayın sayısı bakımından büyük bir dağılım görülmekte ve yazarlar arasında güçlü bilimsel ağlar oluşmamaktadır. Alanın kurumsal iş birlikleri açısından zayıf kaldığı ve bireysel çabaların ağırlıkta olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, baba odaklı çalışmaların daha sistematik hale gelebilmesi için akademik iş birliklerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Çalışmada, en fazla yayının Journal of Intellectual Disability Research ve Research in Developmental Disabilities gibi dergilerde yayımlandığı görülmüştür. Bu bulgu, engelli bireylerin gelişimi ve zihinsel engellilik konularına odaklanan dergilerin babalık çalışmalarında diğer dergilere göre daha fazla öne çıktığını, buna karşılık sosyal hizmet ve aile çalışmaları alanındaki dergilerde konunun daha sınırlı biçimde ele alındığını ortaya koymaktadır. Ülke bazında yapılan analizlerde ise, ABD, İngiltere ve Avustralya gibi ülkelerin bu alanda en fazla yayın üreten akademik merkezler olduğunu göstermektedir. Özellikle, ABD merkezli araştırma gruplarının yüksek atıf alması, bu ülkelerde

konunun akademik anlamda daha sistematik bir şekilde ele alındığını göstermektedir. Bununla birlikte, Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkelerden yapılan yayınların görece daha az olduğu görülmüştür. Bu durum, Türkiye’de ve benzer ülkelerde engelli çocuk sahibi babalara yönelik akademik ilgiyi artırmaya yönelik daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Akademik yayınların yarısından fazlasının rehabilitasyon (80 yayın) ve özel eğitim (71 yayın) kategorisinde yoğunlaşması, engelli çocuk sahibi babaların akademik literatürde daha çok çocuklarının dış destek gerektiren bakım süreçleri ve eğitim hizmetleriyle olan ilişkileri üzerinden ele alındığını göstermektedir. Bu durum, babaların ev içindeki bakım rollerinden ziyade, çocuklarının eğitim kurumları, rehabilitasyon merkezleri ve sağlık hizmetleriyle olan etkileşimlerinde daha görünür hale geldiğini düşündürmektedir. Özel eğitim ve rehabilitasyon alanlarında yapılan çalışmalar, babaların çocuklarının gelişim süreçlerine dahil olma biçimlerini, profesyonel destek mekanizmalarıyla nasıl bir ilişki kurduklarını ve bu sürecin ebeveynlik rollerini nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından önemlidir. Rehabilitasyon ve özel eğitim kategorisinde yayınlanan çalışmalar 6 konuda öne çıkmaktadır. Bu konulardan ilki babaların engelli çocuklarının eğitimine ve rehabilitasyon süreçlerine ne kadar dahil olduklarını inceleyen çalışmalardır. Babaların çocuklarıyla etkileşimde bulunma sıklığı, oyun süreci, eğitim destekleri ve bakım süreçlerindeki rolleri ele alınmıştır (Arslan ve Diken, 2020; Cameron ve Cooper, 2021). Diğer bir konu babaların özel eğitim programlarına ne kadar katıldıkları ve bu süreçte yaşadıkları zorluklar üzerine yapılan çalışmalardır. Örneğin, babaların bireyselleştirilmiş eğitim programları (IEP) toplantılarındaki rolleri ve eğitimcilerle olan iş birliği ele alınmaktadır (Turbiville ve Marquis, 2001; Mueller ve Buckley, 2014; Potter, 2016). Babaların özel eğitim sürecinde daha etkili olabilmeleri için geliştirilen müdahale programlarını inceleyen çalışmalarda ise babalara yönelik özel eğitim programları, psikoeğitim çalışmaları ve destek hizmetlerinin etkileri araştırılmıştır (Aydın ve Cavkaytar, 2020; Flippin ve Clapham, 2021). Babaların özel eğitim ve rehabilitasyon süreçlerinde karşılaştıkları engeller üzerine yapılan araştırmalar, finansal zorluklar, iş-güç dengesi, eğitim sistemine erişim ve sosyal desteğin eksikliği gibi konulara odaklanmaktadır (O’Halloran vd., 2013; Acar vd., 2020; Schippers vd., 2020; Alareeki vd., 2022). Son olarak babaların öğretmenlerle, terapistlerle ve özel eğitim uzmanlarıyla nasıl bir iş birliği içinde oldukları inceleyen çalışmalar babaların eğitim sürecindeki aktif rollerinin çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerini ve bu iş birliğini güçlendirmek için önerilen stratejileri tartışmaktadır (Pancsofar ve Petroff, 2021).

Bu çalışmada yapılan eş-kelime analizi, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan akademik çalışmaların hangi temalar etrafında şekillendiğini ortaya koymuştur. Otizm (n=46) en sık kullanılan anahtar kelime olarak öne çıkarken, babalık (n=25), ebeveynlik (n=22), ve engellilik (n=19) gibi kavramlar, araştırmaların temel eksenlerinden birini oluşturmaktadır. Bu durum, engelli çocuk sahibi babalarla ilgili çalışmaların büyük ölçüde çocuklarının özel eğitim ve gelişim süreçlerine odaklandığını göstermektedir. Özellikle otizm üzerine yoğunlaşma, bu durumun babalık deneyimlerini nasıl şekillendirdiği ve babaların çocuklarının eğitim, rehabilitasyon ve sosyal süreçlerine nasıl dahil oldukları konularına duyulan akademik ilginin bir yansımasıdır. Zihinsel engellilik (n=11) ve Down sendromu

(n=18) gibi gelişimsel farklılıkların sıklıkla ele alınması, engellilik türüne göre ebeveynlik rollerinin nasıl deneyimlendiğinin araştırmalarda önemli bir konu olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, baba katılımı (n=10) gibi doğrudan babaların aktif rollerini ele alan kavramların nispeten daha az yer bulması, akademik literatürde babaların ebeveynlik süreçlerine dahil olma biçimlerinin yeterince incelenmediğine işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet (n=6) ve yaşam kalitesi (n=5) gibi daha az sıklıkta geçen kavramlar da, babalığın toplumsal normlarla nasıl şekillendiği ve bakım süreçlerinin babaların yaşamına nasıl yansıdığı konularının akademik araştırmalarda yeterince geniş bir yer bulamadığını göstermektedir. Engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan akademik çalışmaların kurumsal dağılımı incelendiğinde, farklı kıtalardan çeşitli üniversitelerin ve araştırma merkezlerinin bu alanda önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Kanada, ABD, Avustralya, Avrupa ve Türkiye gibi farklı coğrafyalardan üniversitelerin bu alanda yayın yaptığı anlaşılmaktadır. Ancak, yayın sayıları ve atıf oranları karşılaştırıldığında, çalışmaların büyük ölçüde Kuzey Amerika ve Avrupa merkezli üniversiteler tarafından üretildiği göze çarpmaktadır. Calgary Üniversitesi (Kanada), Toronto Üniversitesi (Kanada), Washington Üniversitesi (ABD) ve Melbourne Üniversitesi (Avustralya) gibi kurumlar, en fazla yayın üreten üniversiteler arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, Amsterdam Üniversitesi, Connecticut Üniversitesi ve Florida Üniversitesi gibi kurumlar, tek bir yayınla çok yüksek atıf alarak akademik etki açısından daha güçlü bir konumda bulunmaktadır. Bu durum, belirli çalışmaların alan üzerinde uzun vadeli etkiler yarattığını, ancak yayın üretim sayısının yüksek olmasının doğrudan akademik etkiyle ilişkili olmadığını göstermektedir. Atıf analizine göre, Milton Keynes Community Health Services, Oxford Üniversitesi ve Amsterdam Üniversitesi gibi kurumların yüksek atıf oranlarına sahip olması, bu alandaki önemli akademik çalışmaların sosyal hizmetler, sağlık politikaları ve psikososyal destek alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir. California Üniversitesi, Carolina Üniversitesi ve Calgary Üniversitesi gibi daha fazla sayıda yayın üreten kurumların, atıf başına düşen etkisinin görece daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durum, bazı üniversitelerin geniş çapta üretkenlik sağladığını, ancak bazı araştırma merkezlerinin az sayıda ancak güçlü akademik yayınlarla daha fazla referans alarak alana yön verdiğini göstermektedir. Ayrıca, The Royal Children's Hospital, Queens Üniversitesi, Calgary Üniversitesi, California Üniversitesi (Los Angeles) ve Manchester Metropolitan Üniversitesi gibi kurumların kurum-eser-ilişki analizinde en yüksek toplam bağlantı (etki) gücüne sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgu, bu üniversitelerin yalnızca bireysel yayın sayıları veya atıf oranlarıyla değil, aynı zamanda akademik iş birlikleri ve bilimsel ağlar açısından da merkezi bir rol oynadığını göstermektedir.

Sonuç olarak; bibliyometrik analizler, geniş kapsamlı veri kümelerini sistematik bir şekilde inceleme, araştırma alanındaki eğilimleri belirleme ve bilimsel iş birliklerini görselleştirme açısından önemli avantajlar sunmaktadır. Bu yöntem, belirli bir konu üzerine yapılan çalışmaların hangi temalar etrafında yoğunlaştığını, hangi yazar ve kurumların öne çıktığını ve hangi akademik dergilerin bu alana en fazla katkı sağladığını tespit etmeye olanak tanımaktadır. Ancak, bibliyometrik analizlerin nicel bir yöntem olması nedeniyle araştırmaların içeriğini, yöntemlerini ve derinlemesine bulgularını doğrudan değerlendirme imkanı sunmadığı da unutulmamalıdır. Özellikle sosyal bilimlerde, babalık gibi karmaşık ve çok katmanlı bir konunun nicel yöntemlerle ele alınması, akademik alanda farkındalık yaratmasına

ve gelecekte daha derinlemesine araştırmaların teşvik edilmesine katkı sağlayacaktır. Ancak, bibliyometrik araştırmaların ortaya çıkardığı bu ilginin, hem nicel hem de nitel çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu şekilde, akademik literatürde babalık konusuna daha kapsamlı ve derinlemesine bir perspektif kazandırılması mümkün olacaktır.

Babalık konusu, akademik literatür ve kurumlar açısından yalnızca bireysel bir ebeveynlik meselesi değil, aynı zamanda sosyal hizmet, cinsiyet çalışmaları, aile politikaları, çocuk gelişimi ve iş-yaşam dengesi konularıyla doğrudan ilişkilidir. Babaların ebeveynlik süreçlerindeki rollerini ve deneyimlerini anlamak, sosyal hizmet politikalarının geliştirilmesi, aile destek programlarının oluşturulması, çocuk gelişimini destekleyen uygulamaların yaygınlaştırılması, baba merkezli sosyal hizmet müdahale programlarının oluşturulması açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, akademik çalışmaların babalık konusunu daha kapsamlı, çok yönlü ve disiplinler arası bir perspektiften ele alması, hem akademik bilgi üretimine hem de aile politikalarına önemli katkılar sağlayacaktır. Sonuç olarak, engelli çocuk sahibi babalar üzerine yapılan akademik araştırmaların genişletilmesi, bu alandaki bilgi eksikliğinin giderilmesi, sosyal destek mekanizmalarının iyileştirilmesi ve babaların ebeveynlik süreçlerine daha aktif katılımının teşvik edilmesi açısından önemli bir adımdır. Bu çalışma ile yalnızca yayın sayıları veya atıf analizleriyle değil, araştırmaların alan ve konu dağılımlarına da yer vererek babaların bireysel ve toplumsal deneyimlerini anlamaya yönelik daha derinlemesine yöntemlerle ele alınmasını teşvik edeceği; bu yolla hem akademik literatürün zenginleşmesine hem de aile politikalarının gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Acar, F. M., Turan, Z. & Uzuner, Y. (2020). Being the father of a child who is deaf or hard of hearing: A phenomenological study of fatherhood perceptions and lived experiences in the turkish context. *American Annals Of The Deaf*, 165(1), 72-113.
- Aydın, O. & Cavkaytar, A. (2020). The effectiveness of the father education program in teaching the basic mathematical skills to a child with autism spectrum disorder. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 21(1), 71-93.
- Al-Eithan, M. H., Al Juban, H. A. & Robert, A. A. (2012). Alexithymia among Arab mothers of disabled children and its correlation with mood disorders. *Saudi Medical Journal*, 33(9), 995-1000.
- Al-Kuwari, M. G. (2007). Psychological health of mothers caring for mentally disabled children in Qatar. *Neurosciences (Riyadh, Saudi Arabia)*, 12(4), 312-317.
- Alsabah, T. & Vittrup, B. (2017). The negative effects of insufficient support systems on Kuwaiti mothers of children with disabilities. *Domes*, 26, 422-441.
- Arslan, S. & Diken, O. (2020). Examination of interactional behaviours between Turkish fathers and their children with autism spectrum disorder. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 12(1), 1-19. doi:10.20489/intjecse.702082.
- Arzeen, N. & Irshad, E. (2021). Psychological distress, perceived social support, and life satisfaction of fathers and mothers of intellectually disabled children. *Khyber Medical University Journal*, 13(3), 166-9. <https://doi.org/10.35845/kmu.2021.20140>.

- Alareeki, A., Shipton, L. & Lashewicz, B. (2022). They're either afraid or ignorant: Experiences of stigma and blame among fathers raising autistic children. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 96.
- Aysan, F. & Özben, Ş. (2007). Engelli çocuğu olan anne babaların yaşam kalitelerine ilişkin değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-6.
- Barutcu, A., Barutcu, S., Kolkiran, S. & Ozdener, F. (2021). Evaluation of anxiety, depression and burden on caregivers of children with cerebral palsy. *Developmental Neurorehabilitation*, 24(8), 555–560. <https://doi.org/10.1080/17518423.2021.1917718>.
- Ben Thabet, J., Sallemi, R., Hasiri, I., Zouari, L., Kamoun, F., Zouari, N., Triki, C. & Maâlej, M. (2013). Répercussions psycho-affectives du handicap de l'enfant sur les parents [Psycho-emotional impact of a child's disability on parents]. *Archives de Pédiatrie*, 20(1), 9–16. <https://doi.org/10.1016/j.arcped.2012.10.024>.
- Bonsall, A. (2020). Personal and family redemptive narratives: Plotlines in the enactment of fathering occupations. *Journal of Occupational Science*, 27(2), 170-181.
- Bridge, G. (2004). Disabled children and their families in Ukraine: Health and mental health issues for families caring for their disabled child at home. *Social Work in Health Care*, 39(1-2), 89–105.
- Bristol, M. M., Gallagher, J. J. & Schopler, E. (1988). Mothers and fathers of young developmentally disabled and nondisabled boys: Adaptation and spousal support. *Developmental Psychology*, 24(3), 441–451.
- Ceylan, R. & Aral, N. (2007). An examination of the correlation between depression and hopelessness levels in mothers of disabled children. *Social Behavior and Personality*, 35(7), 903-908.
- Cameron, H. & Cooper, L. (2021). Fathers' experiences as carers for autistic children with learning disabilities. *British Journal of Learning Disabilities*, 49(1), 13-22.
- Carpenter, B. & Towers, C. (2008). Recognising fathers: The needs of fathers of children with disabilities. *Support for Learning*, 23(3), 118-125.
- Çağ, P. & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(39), 13-23.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N. & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285–296. doi:10.1016/j.jbusres.2021.04.070.
- Engstrand, R. Z. & Roll-Pettersson, L. (2014). Inclusion of preschool children with autism in Sweden: Attitudes and perceived efficacy of preschool teachers. *Journal of Research in Special Educational Needs*, 14(3), 170-179.
- Erduran Tekin, Ö. (2024). I want my son to die before I do: A phenomenological study on the views of mothers with disabled children about death after the 6 February 2023 earthquakes in Türkiye. *Death Studies*, 1-13. <https://doi.org/10.1080/07481187.2024.2376826>.
- Flippin, M. & Clapham, E. (2021). Using a hybrid telehealth and adaptive aquatics father coaching intervention for children with autism spectrum disorder: A pilot study. *International Journal of Disability, Development and Education*, 70(6), 1222-1243. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2021.1961212>.
- Friedrich, W. N., Cohen, D. S. & Wiltner, L. S. (1987). Family relations and marital quality when a mentally handicapped child is present. *Psychological Reports*, 57(3), 911-919.
- Ha, J., Greenberg, J. S. & Seltzer, M. M. (2011). Parenting a child with a disability: The role of social support for African American parents. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 92(4), 405-411.

- Harmon Hanson, S. M., Gedaly-Duff, V. & Rowe Kaakinen, J. (2005). Family health care nursing. 3rd ed., F.A. Davis Company, Philadelphia, PA, ISBN 0-8036-1202-8.
- Hedov, G., Wikblad, K. & Annerén, G. (2006). Sickness absence in Swedish parents of children with Down's syndrome: Relation to self-perceived health, stress and sense of coherence. *Journal of Intellectual Disability Research*, 50(7), 546-552. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2006.00810.x>.
- Heng-hao, C. (2009). From housewives to activists: Lived experiences of mothers for disability rights in Taiwan. *Asian Journal of Women's Studies*, 15(3), 34-59. <https://doi.org/10.1080/12259276.2009.11666072>.
- Hetzel, C., Alles, T., Holzer, M., Koch, E. & Froböse, I. (2023). Does a one-week health program promote well-being among caregiving parents? A quasiexperimental intervention study in Germany. *Journal of Public Health (Berlin)*, 31, 1361-1372. <https://doi.org/10.1007/s10389-021-01671-2>.
- Hodge, N. & Runswick-Cole, K. (2013). They never pass me the ball: Exposing ableism through the leisure experiences of disabled children, young people and their families. *Children's Geographies*, 11(3), 311-325.
- Jennings, S., Khanlou, N. & Su, C. (2014). Public health policy and social support for immigrant mothers raising disabled children in Canada. *Disability & Society*, 29(10), 1645-1657. <https://doi.org/10.1080/09687599.2014.966804>.
- Kim, K. M. & Hwang, S. K. (2019). Being a 'good' mother: Immigrant mothers of disabled children. *International Social Work*, 62(4), 1198-1212.
- Koca, A., Basgul, S. S. & Yay, M. (2019). Comparison of death anxiety and state-trait anxiety levels in mothers of disabled children and non-disabled children. *Düşünen Adam: Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 32(1), 58-64.
- Lewis, C., Skirton, H. & Jones, R. (2010). Living without a diagnosis: The parental experience. *Genetic Testing and Molecular Biomarkers*, 14, 807-816.
- Liasidou, A. & Hadjiyiannakou, A. (2018). Disabling discourses and some implications for parent leadership in special education policy and practice. *European Journal of Special Needs Education*, 34(3), 342-354. <https://doi.org/10.1080/08856257.2018.1520492>.
- Malm-Buatsi, E., Aston, C. E., Ryan, J., Tao, Y., Palmer, B. W., Kropp, B. P., Klein, J., Wisniewski, A. B. & Frimberger, D. (2015). Mental health and parenting characteristics of caregivers of children with spina bifida. *Journal of Pediatric Urology*, 11(2), 65.e1-65.e657. <https://doi.org/10.1016/j.jpurol.2014.09.009>.
- Mueller, T. G. & Buckley, P. C. (2014). Fathers' experiences with the special education system: The overlooked voice. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 39(2), 119-135.
- Ngubane, M. & Chetty, V. (2016). Caregiver satisfaction with a multidisciplinary community-based rehabilitation programme for children with cerebral palsy in South Africa. *South African Family Practice*, 59(1), 35-40. <https://doi.org/10.1080/20786190.2016.1254929>.
- O' Halloran, M., Sweeney, J. & Doody, O. (2013). Exploring fathers' perceptions of parenting a child with Asperger syndrome. *Journal of Intellectual Disabilities*, 17(3), 198-213. <https://doi.org/10.1177/1744629513494928>.
- Özkan, M. (2020). Zihinsel engellilere sahip olan annelerin evlilik uyumları ve sosyal destek algıları arasındaki ilişki, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pancsofar, N. & Petroff, J. G. (2021). If we could just sit down and talk: Fathers' partnerships with educational professionals. *Exceptionality*, 30(3), 141-156. <https://doi.org/10.1080/09362835.2021.1938052>.

- Parchomiuk, M. (2020). Work-family balance and satisfaction with roles in parents of disabled children. *Community, Work & Family*, 25(3), 353-373.
- Potter, C. (2016). It's the most important thing – I mean, the schooling: Father involvement in the education of children with autism. *European Journal of Special Needs Education*, 31(4), 489-505. <https://doi.org/10.1080/08856257.2016.1194573>.
- Schippers, A., Berkelaar, M., Bakker, M. & Van Hove, G. (2020). The experiences of Dutch fathers on fathering children with disabilities: Hey, that is a father and his daughter, that is it. *Journal of Intellectual Disability Research*, 64(6), 442-454. <https://doi.org/10.1111/jir.12711>.
- Seligman, M. & Darling, R. B. (2007). Ordinary families, special children: A systems approach to childhood disability. 3rd ed., The Guilford Press, New York, NY, ISBN: 9781606233177.
- Shah, S. H. H., Lei, S., Ali, M., Doronin, D. & Hussain, S. T. (2020). Prosumption: Bibliometric analysis using HistCite and VOSviewer. *Kybernetes*, 49(3), 1020-1045. <https://doi.org/10.1108/K-12-2018-0696>.
- Shahat, A. R. S. & Greco, G. (2021). The economic costs of childhood disability: A literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(7), 3531. <https://doi.org/10.3390/ijerph18073531>.
- Shareh, H. & Yazdanian, M. (2023). The effectiveness of dialectical behavior group therapy on stress, depression, and cognitive emotion regulation in mothers of intellectually disabled students: A randomized clinical trial. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 28(3), 1092-1108. <https://doi.org/10.1177/13591045231163068>.
- Thanuskodi, S. (2010). Journal of Social Sciences: A bibliometric study. *Journal of Social Sciences*, 24(2), 77-80. DOI: 10.1080/09718923.2010.11892847.
- Tsai, S. M. & Wang, H. H. (2009). The relationship between caregiver's strain and social support among mothers with intellectually disabled children. *Journal of Clinical Nursing*, 18(4), 539-548. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2702.2008.02524.x>.
- Turbiville, V. P. & Marquis, J. G. (2001). Father participation in early education programs. *Topics in Early Childhood Special Education*, 21(4), 223-231. <https://doi.org/10.1177/027112140102100403>.
- Van Eck, N. J. & Waltman, L. (2018). VOSviewer manual. Universiteit Leiden, doi: 10.3402/jac.v8.30072.
- White, N. & Hastings, R. P. (2004). Social and professional support for parents of adolescents with severe intellectual disabilities. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 17, 181-190.
- Wright, L. M. & Leahey, M. (2009). Nurses and families: A guide to family assessment and intervention. 3rd ed., F.A. Davis Company, Pennsylvania.
- Yilmaz, Ö., Aki, E., Düger, T., Kayihan, H. & Karaduman, A. (2004). Susceptibility of mothers of children with muscular dystrophy to chronic back pain. *Journal of Back and Musculoskeletal Rehabilitation*, 17(2), 51-55. doi:10.3233/BMR-2004-17203.

Extended Abstract

Research on fathers of children with disabilities has received comparatively less attention than studies focusing on mothers. While existing literature extensively examines the caregiving responsibilities, emotional burdens, and coping strategies of mothers, the paternal experience remains underexplored. Fathers play a crucial role in the lives of children with disabilities, influencing their emotional development, access to education, and overall quality of life. However, the absence of a robust academic focus on paternal involvement has led to a limited understanding of their contributions and challenges. This research gap restricts the ability to design inclusive family support programs, develop effective interventions, and formulate policies that acknowledge and address the unique experiences of fathers.

Recognizing the importance of paternal involvement, this study aims to address this research void by conducting a bibliometric analysis of academic publications related to fathers of children with disabilities. By examining scientific output, key authors, institutional contributions, journal impact, and thematic trends, this study seeks to provide an overview of the intellectual structure and research trajectory in this field. Through quantitative bibliometric techniques, it identifies existing patterns and research gaps, offering insights for future studies and fostering a more comprehensive understanding of paternal roles in caregiving and family dynamics.

This study employs bibliometric analysis as a quantitative research method to examine 253 academic publications indexed in the Web of Science (WoS) database. Bibliometric analysis is a well-established technique for systematically mapping scientific literature, identifying influential research trends, and understanding academic networks. The research methodology consists of multiple steps to ensure the reliability and validity of the analysis.

First, relevant publications were retrieved using a comprehensive set of keywords related to “fathers of children with disabilities.” The dataset was then refined by removing duplicate records, non-relevant documents, and non-peer-reviewed works. This process ensured that the final dataset consisted of 253 valid academic articles.

The study applied two key analytical approaches: a) Performance Analysis, which examined publication trends, citation impact, and key contributors in the field; and b) Science Mapping Techniques, using VOSviewer software to analyze co-authorship networks, keyword co-occurrence, and thematic clusters. These analytical approaches allowed for the identification of research patterns, influential works, and thematic focuses, providing a structured evaluation of the field’s development and highlighting research gaps that require further exploration.

The findings indicate a steady increase in research on fathers of children with disabilities, with the number of publications rising significantly after 2010. This trend suggests a growing recognition of the importance of paternal involvement in caregiving, yet it remains an underrepresented topic compared to studies on maternal caregiving. The majority of studies in this field are categorized under

rehabilitation (80 publications) and special education (71 publications), revealing that research predominantly focuses on fathers' interactions with education and care services rather than their own psychological well-being or lived experiences.

While these studies provide valuable insights into how fathers engage with external support systems, they often overlook fathers' personal struggles, coping mechanisms, and identity transformations within the family unit. The geographical distribution of research shows that the United States leads in academic output, contributing 94 publications and 2,815 citations, followed by the United Kingdom (29 publications) and Canada (20 publications). This regional concentration suggests that research on fathers of children with disabilities is largely driven by Western academic institutions, with comparatively fewer studies originating from developing regions.

This imbalance limits the ability to understand diverse cultural perspectives on fatherhood, caregiving, and disability-related challenges in different sociopolitical contexts. Addressing this gap requires greater international collaboration and an expansion of research efforts in underrepresented regions.

In terms of scholarly dissemination, the most influential academic journals in this field include *Journal of Intellectual Disability Research*, *Research in Developmental Disabilities*, and *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*. These journals serve as primary platforms for publishing high-impact studies on fatherhood and disability, reflecting the multidisciplinary nature of the research, which spans psychology, education, healthcare, and social work.

Despite the increasing number of publications, the author network analysis reveals that strong scientific collaboration remains lacking. While several researchers have made substantial contributions, there is no extensive co-authorship network that connects scholars across institutions. The most prolific authors in this field include Bonnie Lashewicz (8 publications), Monique Seymour (5 publications), and Rebecca Giallo (5 publications). However, the absence of significant cross-institutional collaborations indicates a fragmented research landscape that may hinder the field's progression and the development of comprehensive, globally relevant insights.

The thematic analysis of the research reveals that "Autism" (46 occurrences) is the most frequently studied topic, suggesting that much of the research on fathers of children with disabilities centers on autism spectrum disorder (ASD). This indicates that fathers' roles in ASD caregiving, interventions, and support systems have gained significant academic attention. Other commonly used keywords include "Fatherhood" (25), "Parenting" (22), "Disability" (19), and "Mental Disability" (11), highlighting the multidimensional aspects of the subject.

Key research themes include father involvement in education, psychological stress, and societal expectations, yet limited studies explore emotional coping mechanisms, role adaptation, or the intersection of fatherhood and masculinity in caregiving.

This bibliometric study provides a comprehensive overview of the research landscape on fathers of children with disabilities, offering a systematic evaluation of publication trends, author contributions, and thematic developments. The findings emphasize a lack of attention to fathers' psychological well-being, coping mechanisms, and personal experiences, as most studies prioritize their caregiving roles and interactions with external services.

This gap highlights the need for a more holistic understanding of paternal experiences that considers emotional resilience, social support systems, and the broader sociocultural implications of fatherhood in the context of disability. To advance this field, future research should expand beyond caregiving responsibilities and explore mental health, stress, and social support networks for fathers.

Additionally, strengthening academic collaboration by increasing co-authorship, cross-disciplinary partnerships, and global representation can lead to a more interconnected and impactful research community. Furthermore, qualitative methodologies should be incorporated to capture the lived experiences of fathers in greater depth, offering nuanced insights that quantitative studies alone cannot provide.

By addressing these research gaps, future studies can contribute to a more balanced and inclusive understanding of fatherhood in the context of disability, ultimately leading to better support systems, evidence-based policy development, and family-centered interventions. Recognizing the diverse experiences of fathers and integrating their perspectives into academic discourse will not only enhance the quality of research in this field but also lead to more effective strategies for supporting families, promoting positive father-child relationships, and ensuring the well-being of both parents and children in the disability caregiving process.